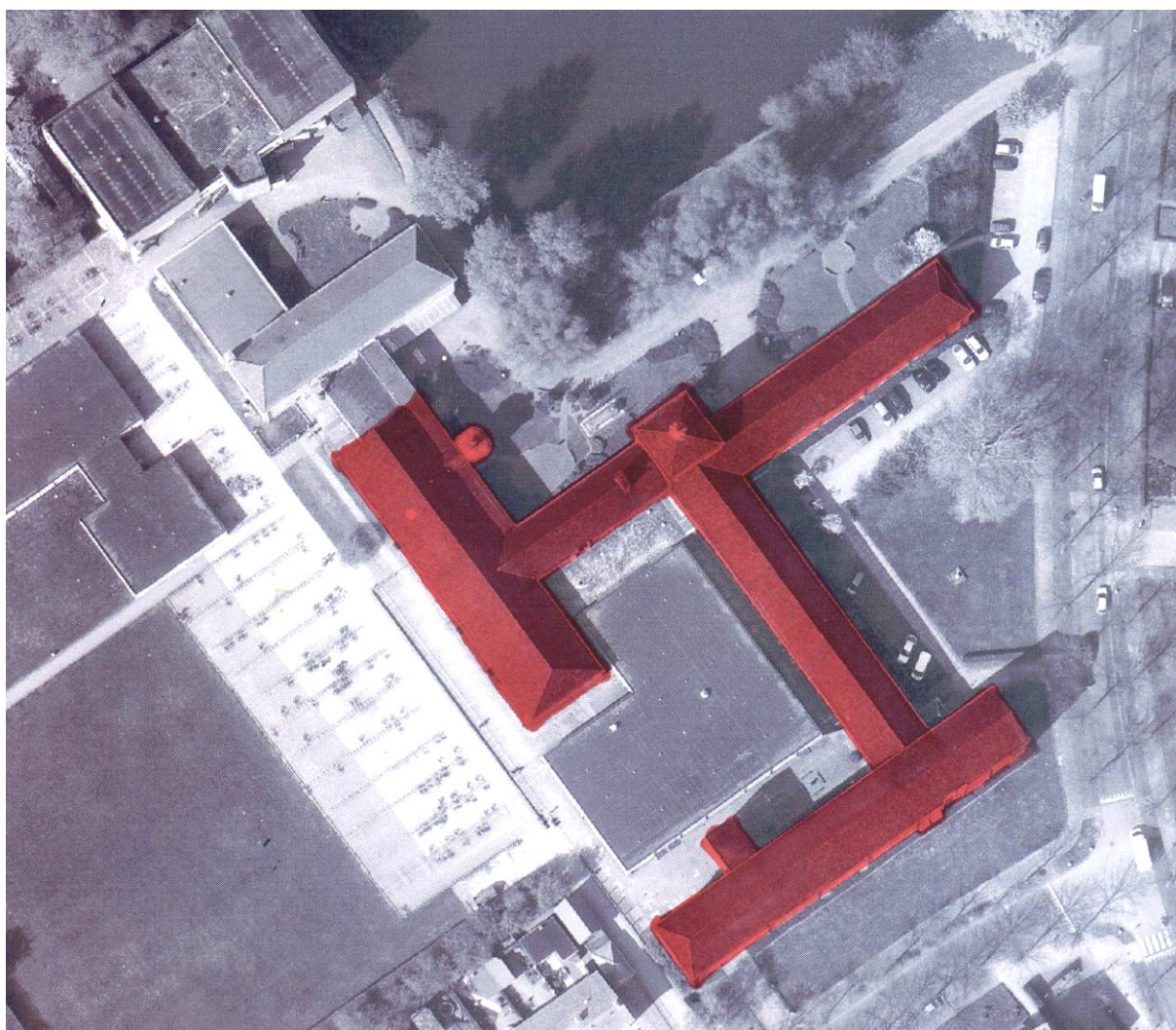

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

basisgegevens

naam	: 'Zwijzen College Veghel'
adres	: Burg. de Kuijperlaan 10 5461 AA VEGHEL
oorspr. functie	: R.K. HBS en MMS
huidige functie	: staat leeg (d.d. juli 2011)
opdrachtgever	: Deken Franssenstichting Veghel
eigenaar	: Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs (OMO)
architect	: P.B.A. Tooten & J. van Ginderen
ontwerp-/bouwjaar	: 1953 - 1958
uitbreidingen	: 1963 - 1968: ophoging MMS en diverse aanbouwen : 1971 e.v.: vrijstaand overblijflokaal met gymzalen
kunst	: glas-in-lood van P. Wiegiersma twee reliëfs (kunstenaars onbekend)

N.B. De redengevende omschrijving is mede gebaseerd op de cultuurhistorische en ruimtelijke analyse uit het *Haalbaarheidsonderzoek herbestemming Mgr. Zwijzen College te Veghel* (24 februari 2011).

inleiding

achtergronden

Het rooms-katholieke 'Zwijzen College Veghel' werd in november 1948 officieel geopend en ingewijd als Mgr. Zwijzen College. In eerste instantie bestond de school uit een HBS, die in 1954 onderdak vond in de nieuwbouw aan 'Moeders Gat', de befaamde vijver. Dit deel werd via een middenfront verbonden met de MMS die in 1958 aan de Hertog Janstraat werd geopend. Beide delen hadden een eigen entree. Eind jaren zestig en begin jaren zeventig zijn diverse uitbreidingen gerealiseerd. Architect Pierre Tooten ontwierp samen met J. van Ginderen het gebouw in de hem vertrouwde traditionalistische wederopbouwarchitectuur. Gaandeweg de uitbreidingen klonk steeds meer een zakelijker modernistisch idioom door.

In 1996 fuseerde het Zwijzen College met de toenmalige Pius-X mavo, en in 1999 met de overige scholen in Veghel. Destijds werd duidelijk dat het gebouw aan de Burg. de Kuijperlaan niet meer voldeed aan de onderwijskundige ontwikkelingen en algehele nieuwbouw wenselijk was. Met ingang van het schooljaar 2011-2012 wordt de nieuwe school naar ontwerp van architect Jeanne Dekkers in gebruik genomen en staat de oudbouw leeg.

situering

Het Zwijzen College bevindt zich aan de westrand van het centrum van Veghel, en staat op de noordwestelijke hoek van de Burgemeester de Kuijperlaan en de Hertog Janstraat. Het vrijstaande gebouw is primair georiënteerd op de eerstgenoemde straat. Naast de school omvat het bouwblok verder een vijver ten noorden, en een complex sociale woningbouw ten westen van het schoolgebouw. Vooral de vijver met de groene oevers vormt een beeldbepalend decor voor de 'showzijde' van het schoolgebouw. Het bouwblok wordt rondom ingekaderd door de lommerrijke Vijverbuurt in het noorden, een zone sociaal-maatschappelijke voorzieningen in het zuidoosten en de Aa aan de zuid-westzijde.

beschrijving

nota bene

De beschrijving heeft uitsluitend betrekking op de oorspronkelijke vleugels uit de jaren vijftig, inclusief de jaren zestig toevoegingen: verdieping op de vleugel aan de Hertog Janstraat en de trappenhuisen op de koppen van de vleugels (zie rode markering op luchtfoto pagina 1). De uitbreiding met glazen tussenlid aan de noordzijde, alsmede alle vrijstaande bijgebouwen komen niet voor bescherming in aanmerking.

opbouw

Het gebouw is opgezet in orthogonaal geordende vleugels van twee en drie bouwlagen rond een hof. Daarbij is in typologisch opzicht uitgegaan van, en voortgeborduurd op de destijds gangbare typologieën van de gangschool en het klooster. Vanuit deze ordening vormt de centrale 'toren' met lantaarn letterlijk en figuurlijk het hoogtepunt in de zorgvuldig opgebouwde hiërarchie. Hier bevindt zich dan ook de hoofdentree. Het kloosterachtige karakter wordt versterkt door het 'massieve' metselwerk, het samengestelde daklandschap en de (trap)torens. Deze markante verschijningsvorm wordt vooral aan de noordzijde versterkt door de vrije ligging aan de vijver ('showzijde') en de rechte laan langs de hoofdentree in de richting van een traptoren. Ook aan de overige zijden manifesteert het gebouw zich nadrukkelijk naar de straat en secundair naar de achterzijde.

gevelbeeld

Het algemene gevelbeeld wordt in hoofdzaak bepaald door een ambachtelijke en eenvoudige baksteenarchitectuur met spaarzame versieringen in het metselwerk. De gevels van rode baksteen zijn gemetseld in wildverband met platvolle voegen en voorzien van een trasraam. Ruitvormige motieven markeren de verdiepingvloer. Vensters en deuren zijn als rechthoekige gaten uitgespaard en in regelmatige assen gerangschikt. De stalen ramen met enkel glas en

uitzetdelen zijn gevat in betonnen omlijstingen of in dito raamwerken over meerdere bouwlagen. De schilddaken zijn gedekt met gesmoorde opnieuw verbeterde Hollandse pannen en wateren af via bakgoten. De nokuiteinden worden gemarkeerd door een piron. Dit algemene gevelbeeld kent enkele verbijzonderingen. De meest in het oog springende is de centrale toren met uitgebouwde hoofdentree, glas-in-loodraam, fries van siermetselwerk, tentdak en achzijdige lantaarn met spits. De hoofdentree bestaat uit zesruits openslaande deuren onder bovenlicht, gevat in een 'klassieke' omlijsting en geflankeerd door een smeedijzeren lantaarn (links) en een decoratieve zijwand met overhoeks geplaatste glazen bouwstenen. Een vergelijkbare entree - maar dan met stalen pui - bevindt zich tegen de vleugel van de voormalige MMS. Opvallend aan deze vleugel zijn verder: het verticale trappenhuisvenster en afsluitend fronton met voorstelling in reliëf van Archimedes met uitroep 'eureka' en de overbouwde poort met polychrome abstracte reliëfs op beide lateien. De ontwerpers van deze kunstwerken zijn onbekend. Tegen de achterzijde van deze vleugel is een volledig transparant trappenhuis van glas en beton geplaatst. Karakteristiek voor de traditionalistische architectuur uit de jaren vijftig is de subtiële vermenging van stijlvormen, zoals in dit geval de 'klassieke' bouwtrant (vensteromlijstingen, friezen, fronton) en een modernistisch idioom (stalen ramen, zichtbare betonelementen, transparant trappenhuis).

interieur

Het monumentale deel van het gebouw bestaat uit vier vleugel van twee en drie bouwlagen onder schilddak, met een torenmotief op het scharnierpunt. Het basisprincipe van de ruimtelijke indeling bestaat uit lange en vrij brede gangen met flankerende lokalen die zoveel mogelijk op de zon zijn georiënteerd. Op de uiteinden van de gangen zijn trappenhuisen gesitueerd (die op de koppen zijn in 1966 toegevoegd). De constructie bestaat uit een betonnen balkengrid op gefaceteerde kolommen in de kelder, dragende spouwmuren van baksteen en vloeren van gewapend beton boven het maaiveld en houten spanten in de kap. In het gebouw zijn enkele bijzondere interieurelementen bewaard gebleven. De meest monumentale zijn het centrale trappenhuis met bordestrap, smeedijzeren balustrades, cassetteplafond en groot glas-in-loodraam. Het figuratieve en polychrome glas-in-lood naar ontwerp van Pieter Wiegersma stelt Athena voor, de godin van de wijsheid met haar symbolen: de olielamp, haan, slang en olijfboom. Vreemd genoeg ontbreekt de uil. Verder zijn twee gedenkplaten naar aanleiding van de bouw en eerste verbouw bewaard gebleven, respectievelijk bij de hoofdingang en de zij-ingang.

waardering

cultuurhistorische waarden

Het Zwijsen College is van cultuurhistorisch belang als herkenbaar en goeddeels gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een middelbare school uit de verzuilde wederopbouwperiode, waarin het gangbaar was de secties voor jongens en meisjes van elkaar te scheiden. De typologische verwantschap aan het klooster verwijst naar de rooms-katholieke grondslag van de school.

architectuurhistorische waarden

Het Zwijsen College is van architectuurhistorisch belang als karakteristiek voorbeeld van traditionalistische wederopbouwarchitectuur uit de jaren vijftig, waarbij is uitgegaan van de vertrouwde typologieën van de gangschool en het klooster. Als zodanig is het een representatief werk binnen het oeuvre van de plaatselijk belangwekkende architect P. Tooten. De ontwerpqualiteiten komen vooral tot uitdrukking in de zorgvuldig opgebouwde hiërarchie met de centrale 'toren' als hoogtepunt, de evenwichtige compositie van de straatgevels met reeksen identieke vensters in regelmatige vensterassen en de architectonische verbijzonderingen en opvallende kunstuitingen op marante punten van het gebouw: het glas-in-loodraam met de symboliek van Athena (P. Wiegersma), het gevelreliëf met de symboliek van Archimedes en de polychrome abstracte reliëfs op de lateien van de overbouwde poort.

stedenbouwkundige waarden

Het Zwijsen College is van stedenbouwkundig belang vanwege de markante situering aan de rand van het centrum naast een groen omzoomde vijver waarop de showzijde van het schoolgebouw is georiënteerd. Deze ensemblewerking in combinatie met de samengestelde hoofdvorm met vleugels en hoven, het gevarieerde silhouet en de oriëntatie op de omringende straten zijn beeldbepalend voor het aanzien van dit deel van het dorp.

advies

In de combinatie van de hoofdopzet, de architectuur en de landschappelijke setting is een karakteristiek en herkenbaar complex ontstaan dat op bijzondere wijze getuigt van de verzuilde samenleving in de jaren vijftig. De specifieke cultuurhistorische, architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarden in aanmerking genomen, luidt het advies om het Zwijsen College te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst. De bescherming heeft uitsluitend betrekking op de oorspronkelijke vleugels uit de jaren vijftig, inclusief de jaren zestig toevoegingen: verdieping op de vleugel aan de Hertog Janstraat en de trappenhuisen op de koppen van de vleugels. Daarbij ligt het accent in de waardering primair op de straatzijden en de frontgevel met hoofdentree in het bijzonder. De uitbreiding met glazen tussenlid aan de noordzijde, alsmede alle vrijstaande bijgebouwen komen niet voor bescherming in aanmerking.

foto's gevels

foto's details

foto's interieur

